EESTI PÄEVALEHT

ESTNISKA DAGBLADET

12. aastakäik

Toimetaja Juhan Kokla

Vastutav väljaandja (ansv. utg.) Hans Schöier

Peatoimetus ja talitus: EESTI MAJAS, Stockholmis, sissekäik, Kocksgränd 3

Aadress: Box 16320 103 26 Stockholm 16

Telefon: 21 84 46

Toimetus Eskilstunas: Toimetaja Jüri Aus

Aadr.: Eesti Päevaleht, Box 128, 631 02 Eskilstuna. Tel.: 016/14 77 72

Tellimispostgiro nr. 28650

Tellimishinnad:

Aasta .... kr. 155:—

Termin (4 kuud) .... kr. 56:—

Kuu .... kr. 15:—

Kuulutusehind 75 ööri mm.

Ärikuulutused 1 kroon mm.

Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB Eskilstuna 1970

Eskilstuna-Kuriren

Reedel, 16. oktoobril 1970

Upplaga C

Nr. 240 (3524)

NIXON ja tema SÕBRAD
Tema eraläbikäimisringkond

WASHINGTON (VE) — Eisenhower vajas sõpradena golfimängijaid, Truman pokerisõpru, Coolidge vaikijaid nagu ta oli ise, ja George Washington olevat vahetevahel enese kaaslastena heameelega näinud sõjaväelasi oraatoreid. Fakt on see, et kõik Ühendriikide presidendid 1789 aastast saadik on vajanud oma suures vastutusekorrmas usaldusväärseid isiklikke sõpru kellega vabalt ja sundimatult kõnelda, usaldada, kellega koos avalikkuse eest varju minna ja kellega ühiseid harrastusi ja meelelahutusi sooritada, ühesõnaga — kellega koos avalikkuse argipäevast puhata. Need presidentide sõbrad on muidugi olnud nii mitmesugused ja erinevad kui presidendi ise, kuid neil on kõigil olnud rida ühiseid omadusi mis vajalikud selles omapärases positsioonis, vastutava võimukandja vahetus läheduses: respekteerivad, head kuulajad, kellel aga ka omal on kindlad arvamised, lõbusad aga ka presidendi naljatuskatsetele sobivalt reageerivad, ja mis peaasi — absoluutselt vaikivad ja usaldusväärsed oma kõnelustest presidendiga.

Ja nii on Dave Povers laulnud iiri ballaade John Kennedyle, Calvon Coolidge istunud Frank Stearnsiga tunde ja suitsetanud vaikides sigareid, Franklin D. Roosevelt harrastas plaanitseda oma tuntud "ajudetrusti" koos Harry Hopkinsi ja Louis Howe'ga, Harry Truman tõi oma kaardilaua kaaslased Missourist Washingtoni riigiteenistusse, et mängukaaslased käepärast oleks, ja Lyndon Johnsoni sõbrad saabusid samuti temale järele Texasest ning eriliseks usaldusaluseks nende hulgast sai kohtunik A. W. Moursund.

Võiks ütelda, et Nixoni sõpraderingi nurgakivideks on vast "vaimne trust" Roosevelti "ajudetrusti" asemel, ja usulis-patriootilisele ilmavaatele rajatud ellusuhtumises on Richard M. Nixoni lähimateks ja intiimsemateks usaldusalusteks kaks vaimulikku — metodistlik õpetaja dr. Norman Vincent Peale ja üldtuntud evangelist Billy Graham.

President Nixon vajab erasõpru, nagu iga teinegi inimene. Usaldusväärseid sõpru.

Mõlemad on positiivselt konservatiivse ilmavaate elujaatava ameerikanismi ja patriotismi esindajad. Dr. Norman Vincent Peale'i viisid ühise ilmavaate kõrval veel mitmed jubusteahelad Nixoni usaldusaluseks ning perekonnasõbraks. Dr. Peale õieti harrastas varemalt koguni poliitikute ironiseerimist ja veel 1965 aastal kirjutas, et poliitikud jätavad teda külmaks ning "et ma imestan kuidas see maa on säilinud poliitikute juhtimisel? Võibolla ainult selletõttu et Jumal valvab ise meie üle ja päästab meid mõnedest poliitikutest" Muidugi dr. Peale ei teadnud veel siis, et Nixon peatselt asub New Yorki ja saab igapühapäevaseks kirikuliseks tema Marble Collegiate Church'is. Toetanud juba varemalt avaliku deklaratsiooniga Nixoni aastal 1960 presidendivalimistel John F. Kennedy vastu, läks dr. Peale selles deklaratsioonis koos 150 mitmesuguse teise protestandi vaimulikuga nii-kaugele, et ta isegi mainis Kennedy katolikiklust, kes presidendiks valimise korral hakkab edendoma kato-

Järg. lhk. 2.

Aheldas end GUM-i äris

MOSKVA — Viis läänepäritoluga noort võeti kinni Moskva Punasel Väljakul, kus nad panid toime meeleavalduse, nõudes poliitiliste vangide vabastamist.

Kolm noort aheldasid end GUM-kaubamaja sammastiku külge, kusjuures nendest üks oli 23-aastane Anneli Coppel, Stockholmist. Ta kuulub rootsi SMOG-komiteesse ja sõitis Venemaale organisatsiooni ülesandel. Ta pidi välja jagama lendlehti ühes Moskva raudteejaamas. SMOG väidab, et riisikost seoses taoliste ülesannetega ollakse teadlikud, kuid neid peab võtma, kuna sihiks on demokraatliku liikumise tugevdamine N. Liidus. Taolist toetust sääl vajatakse.

Lasteaia pere Kalju Lepiku taustal, kes kannab ette oma Epiloogi. (EPL-foto Lepper)

Täissaal lasteaia kontserdil
Mitmekülgne ilus pealelõuna

Stockholmi Eesti Lasteaia muusikaline pärastlõuna Nationalmuseet'i [illegible]-a istekohaga üllatavalt hubases saalis pühapäeval 11. oktoobril kujunes sügishooaja ühe[illegible] õnnestunumaks ürituseks. Piletid olid kõik müüdud, huvitatud ja tänulik publik päikeseküllase ilma [illegible] pärast [illegible] jalutust läbi linna juba aegsasti kohal. Solistid —meie kuulus ja armastatud Käbi Laretei, värske juubilar Kalju Lepik, tõrrepõhja bass Valdek Jürison, nooruke klaveritalent Hannele Jaansson, mitmekülgne muusikamees Toomas Tuulse ja hoogsad "Kassari" rahvatantsijad olid kõik heas vormis ja oma tähtsast missioonist inspireeritud. Kogu ürituse sissetulek kindlustab nüüd lasteaia tegevust uue aasta lõpuni, mil on oodata rootsipoolset majanduslikku toetust.

Kiiduväärt oli korraldajate leidlikkus lava kohal kaht suurt ümmargust lampi katta paberiribadega, kuhu projetseeriti värvilisi fotostseene lasteaia mudilaste tegevusest kogu programmi jooksul. Nii nägime neid selgesti suurendatult küll ringmängus, söögilaua juures, küll joonistamas, jalutamas ja isegi vees solistamas. Aga meie mudilased, kelle heaolu pärast kogu üritus toimus, juhatasid ise sisse mitmekülgse kava.

Pikas hanereas — neid oli kokku 24 last — tulid nad pisut kohmetunult lauldes "Elas metsas Muti onu" oma lasteaia tädide, pr. Erna Klemmeri ja pr. Tiiu Andersoni saatel lavale käiku pidi publiku vahel,kes hoogsalt aplodeeris. Nende keskele ilmus Kalju Lepik, kes luges päevakohase proloogi "Laul lauluonult mudilastele". Siin oli juttu lastest ringmängu aias — "ringi mängus ringi, ringi, siblib tillukesi kingi", põneva muinasjutu vestmisest, kus esinesid "uhked saabastega kassid, võõrasema kurjad õed, klaasjärved ja piima jõed..." Lauluonu lõpetas südamlike sõnadega: "Täna teile tubli tere, terve lasteaia pere/ teile eluteele annab kaasa eesti meele/ meie lasteaed." Järgnevalt tantsisid ning laulsid mudilased koos oma lasteaia tädidega "Kivikasukas", "Kaera Jaan" ja "Hiir hüppas, kass kargas". Niihästi kolme- kui ka kuueaastased said oma ülesandega toredasti toime, kuigi mõni jalake valesti tampis ja piruetike veidi segi kippus minema.

Valdek Jürisoo hiiglase kogu oli taas meeldiv näha. Toomas Tuulse klaverisaatel laulis ta Kaljo Raidi seatud "Kanneldajast venda" ja "Kui mina hakkan laulemaie" ning Fr. Schuberti "Pärnapuu".

Kava esimese osa lõpetas Käbi Laretei andes tänulikule publikule peaaegu pooletunnilise kontsertnaudingu, esitades Joh. Sebastian Bach'i "Itaalia kontserdi" ja Fr. Chopin'i "Fantaasia F-moll". Kunstnik oli ka tõeliseks silmarõõmuks oma lihtsas valges kleidis moodsa omapärase kuldkettidest, võiks öelda ehis-vestiga. Pärast kestvaid kiiduavaldusi ja suurt kimpu punaseid roose ning freesiaid andis ta lisapalana kõigile suurtele ja väikestele klaverimängijatele tuntud Schuberti "Türgi marssi". Lilli solistidele andsid üle vaheldumisi 3. aastane Anne Wellner ja 5. aastane Martin Vallas.

Pärast vaheaega, mille jooksul heategevaks otstarbeks müüdi publiku keskel pikavarrelisi punaseid roose, ilmus lavale teismeline tütarlaps Hannele Jaanson, endine Eesti

Järg. lhk. 3.

Hannele Jaanson esindas pianistide pealekasvu. (EPL-foto Lepper).

LINN EI ASTU VAHELE

Nagu Eesti Päevaleht kuuleb, on Stockholmi linna kinnisvaradeputaatide koosolekul teisipäeval asutud seisukohale, et Stockholmi linna ei kasuta oma astu eesõigust Vallingatanil asuva kinnisvara suhtes, mille eestlased on ostnud uue Eesti Majana. Otsus läheb ettepanekuna kinnitamisele linnavolikogule, kes aga tavaliselt järgib kinnisvaradelegatsiooni ettepanekutele.

Publik Nationalmuseum kuuldesaalis oli lasteaia soaréï arvuk as. (EPL-foto Lepper)

Laupäev meeslauluga
Göteborglaste külakost

Stockholmi kõrval on Göteborg üks eestlaste rohkemaid asulaid Rootsis, elava seltsieluga ja intensiivse kultuurilise tegevusega. Alles hiljuti pühitses Göteborgi Eesti Selts oma 25-dat aastapäeva piduliku aktusega. Rahvuskultuurilise töö keskuseks ja kooskäimise kohaks on kujunenud Eesti Maja. Väga elav on olnud näiteringi tegevus ja selle töötulemustest oleme ka meie, Stockholmlased, saanud olla osasaamises.

Varematel aegadel külastas Göteborgi eesti näitetrupp meid igal aastal, mõni kord koguni kaks korda aastas. Ja need külaskäigud olid alati teretulnud. Külakostina kaasa toodud lavastused, peaaegu eranditult algupärandid, on olnud heast klassist ja äratanud tähelepanu värskusega. Saame ainult kahjatseda, et Göteborgi teatritrupi külaskäigud on jäänud harvemaks.

Esmakordselt tuli meile nüüd külla Göteborgi Eesti Meeskoor, esinedes möödunud laupäeval, 10. oktoobril Stockholmi Medborgarhuseti suures saalis. Kuulsime koori esmakordselt möödunud aasta mais Eriksdal-hallis Stockholmis Eesti Üldlaulupidude 100-aasta juubeli tähistamise puhul korraldatud VI Eesti Üldlaulupeol Rootsis. Siis esinesid nad pidulikul kontserdil koos Stockholmi Eesti Meeskooriga. Ühendatud meeskoore juhatasid sel puhul vaheldumisi Lembit Leetmaa ja Eero Tarjus. Nüüdne kontsert Medborgarhusetis oli iseseisev, juhatas Eero Tarjus. Koor esines arvuliselt peaaegu täpselt samas koosseisus kui laulupeol (41 lauljat). Tenorite ning baritonite ja vasside vahekord on heas tasakaalus, peaaegu matemaatiliselt pooleks.

Göteborgi Eesti Meeskoori kontsert oli kokku toonud arvukalt lauluhuvilisi, kuigi just sellele nädalalõpule langes mitu üritust, mis kõik meelitasid külastama. Oli märgata, et koor oli ettevalmistuseks tõhusat tööd teinud ja kui üksikuid vähemõnnestumisi mitte arvestada, tuldi Stockholmi publiku ette laitmatu tulemustega. Nad võitsid publiku südame koduselt mõnusa ettekandega. Meie koorides laulavad asjaarmastajad. Oma igapäevase töö ja ülesannete kõrval, omal vabal ajal. Vabal ajal, mida paljud teised kasutavad isiklikule elule mõnusamal viisil. Tulutoovamalgi viisil. Lauljad meie koorides teevad seda, mida suudavad. Ja selle üle peame olema õnnelikud ja tänulikud. Teised ei tee sedagi. Kuigi mõnelgi neist on kõik eeldused olla head lauljad, tõsta meie kooride tasetki.

Eero Tarjuse juhatamises on sugestiivsust ja emotsionaalsust. Ta taotleb igast palast kujundada muusikaline ja meeleoluline tervik. Võis

Järg. lhk. 2.

Villiam Muld (cp) kandidaat kirikuvalimisil.

Muld kandidaat Solna-valimisil

Pühapäeval, 18. oktoobril toimuvad Rootsis kirikuvolikogude (kyrkofullmäktide) valimised. Solnas on tsentrumpartei esimeseks kandidaadiks kirikuvolikokku eesti avaliku elu ja koolitegelane Villiam Muld.

Kuna eestlased automaatselt kuuluvad rootsi riigikirikusse ja on hääleõiguslikud, on oluline, et valimistest osa võetaks, kuna näit. Solna kommunistid on hoolega organiseerinud end ka kirikuvalimistel tugeva positsiooni saamiseks.

● Ottawasse jõudis tagasi dr Adolf Scheller, kes järjekordse suve veetis Stockholmis, olles Krediitpanga teenistuses. Ta asus nüüd tagasi oma töökohale õppejõuna Ottawa kolledzhis.

Eesti Maja kommentaar

Eesti Päevaleht pöördus ühenduses 8. oktoobril Aftonbladetis ilmunud andmetega eelmiste omanike tehingutest uue, Vallingatanil asuva Eesti Maja kinnisvara ümber, aktsiaselts Eesti Maja juhatuse poole, paludes neid kommenteerida. Juhatuse esimees Voldemar Kask ütleb juhatuse nimel järgmist:

— Ilmselt on publitsiteet Vallingatani kinnisvara ümber tingitud eelmiste omanike vahel tekkinud võitlusest. Sellega on aga selgunud rida asjaolusid, mis kahtlemata huvitavad ka Aktsiaselts Eesti Maja, kui uut ostjat. Juhatus on astunud samme nende asjaolude selgitamiseks. Kokkulepitud ostu lõpule viimine teatavasti oleneb Stockholmi linnavalitsuse seisukohast, kes vastavalt seadusele võib kasutada ostu eesõigust ja mille suhtes seisukohta on oodata lähematel nädalatel. Müüjaga sõlmitud lisakokkuleppe järele läheb ost tagasi, kui maja ei ole üleandmiseks juriidiliselt klaar 1. detsembriks.

Käbi Laretei tutvustab helihargiga tooni noorele kuulajale. (EPL-foto Lepper)

Göteborgi Eesti Meeskoor esinemas Stockholmi Medborgarhuseti kuuldesaalis Eero Tarjuse juhatusel, klaveril saatmas Hilma Nerep-Mossin. (EPL-foto Trummer)

EPL *16. oktoobril 1970*

TEE RAHULE

Esitades Ühendriikide uut ettepanekut rahusobimuseks Kagu-Aasias tähendas president Nixon, et Teise maailmasõja lõppemisest saadik on kuskil maailmas ikka peetud sõda. Relvad pole kunagi lakanud tulistamast. Kui nüüd läheb korda saavutada relvarahu Indohiinas ja ühtlasi säilitada relvarahu Lähis-Idas, siis kostaks rahu teretulnud kõla üle kogu maailma esmakordselt ühe sugupõlve eluajal. Siis oleks teatud põhjust loota, et käesoleval sajandil on jõutud sõdade lõpu alguseni ja seistakse rahu generatsiooni lävel.

Väärib märkimist, et oma uues rahuettepanekus ei kõnele president Nixon enam üksnes Vietnamist, vaid lisab sellele ka Laose ja Kambodzha, nimetades kõiki kolme Indohiina ruumiks. Motiiviks on, et "põhjavietnami sõdurid mitte ainult imbuvad sisse, ületavad piire ja loovad baase Lõuna-Vietnamis, vaid jätkavad ka oma agressiooni samuti Laoses ja Kambodzhas". Nixoni rahukava esimeseks punktiks on lõputegemine verevalamisele Indohiinas, nimelt relvarahu kehtestamise näol. Kõik relvastatud jõud kogu Indohiinas jääksid oma praegustele seisukohtadele, kusjuures relvarahu järelevalvet teostaksid rahvusvahelised vaatlejad samuti kui võidelnud pooled ise.

Teiseks teeb Nixon ettepaneku Indohiina rahukonverentsi kokkukutsumiseks. Läbirääkimistel Pariisis on seni kõneldud Vietnamist, kuid põhjavietnami väed arendavad oma agressiooni peale Lõuna-Vietnami ka Laoses ja Kambodzhas. Seepärast on vaja rahvusvahelist konverentsi konfliktide arutamiseks kõigil kolmel maal. Sõda Indohiinas moodustab tegelikult ühe terviku, mispärast teda ei saa lahendada ainult ühe maa osas.

Taotledes Indohiina rahukonverentsi kokkukutsumist thavad Ameerika Ühendriigid jätkata läbirääkimisi Pariisis kui peamisel foorumil seni, kuni läheb korda jõuda laiema rahvusvahelise konverentsini ulatuslikumate küsimuste arutamiseks.

Kolmandas punktis käsitletakse ameerika vägede tagasitõmbamist Lõuna-Vietnamist. Seni on sealt ära too..d 165 000 meest, tuleval kevadel tõuseb see arv 260 000 meheni, s.o. pool kõigist seal olnud ameerika vägedest. Evakuatsiooni lõplikku ajatabelit on president Nixon valmis kindlaks määrama vastavalt "üldisele sobimusele", nagu ta ütleb. See tähendab nähtavasti, et mööduandev on seejuures Põhja-Vietnami vägede tagasitõmbamise korraldamine. Mida Nixon edasi soovib, selgub tema ettepaneku neljandast punktist.

Seal avaldab president üleskutse poliitilise lahenduse leidmiseks, mis kajastaks õiglaselt Lõuna-Vietnami rahva tahet ja tema poliitiliste jõudude suhteid. Nixon nendib, et ei tohi olla eksiarvamisi ühes olulises küsimuses: Vastaspool toatleb mitte ainult üksikute isikute kõrvaldamist, vaid kõigi organiseeritud mittekommunistlike jõudude lammutamist ja oma ühepartei võimu kindlustamist. Säärane ebaõige nõudmine on aga täiesti vastuvõtmatu, ütleb Nixon. USA võib mõneski asjas olla leplik, kuid seisab kindlalt Lõuna-Vietnami rahva õiguse eest määrata ise valitsusviisi, mille all ta tahab elada. Oma rahukava lõpus tõstab president sõjavangide küsimuse, nõudes nende vabaksandmist mõlemalt poolt "kohe ja ilma tingimusteta".

USA otsesed vastased Põhja-Vietnam ja FNL on president Nixoni uue rahuettepaneku tagasi lükanud väitega, et värske kava toatlevat ainult eelolevate kongressi- ja kubernerivalimiste mõjutamist vabariiklaste erakonna huvides. Imelikul kombel korrutatakse säärast juttu ka mitmel pool mujal, nagu näiteks mõnes rootsi ajalehes. Tegemist on ilmselt tendentsiga mitte ainult anda enesele õiget aru kommunistliku agressiooni kaugust Indohiinas, vaid katsuda koguni veeretada süüd kõiges "ameerika imperialismile". Kasusaajaks sellest on muidugi Põhja-Vietnam ja FNL oma ühise juhatusega Hanois ning niiditõmbajatega Moskvas ja Pekingis. Järelikult ei või tee rahule muutuda nüüd kergemaks kui ta seda oli varem.

A.K.

EPL ristsõna nr. 34

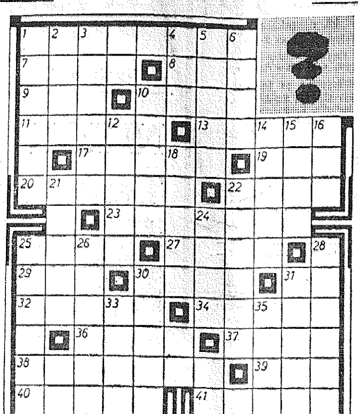

Paremale: 1 vedelik äädikast ja vürtsainetest 7 paika 8 ese 9 end. Eesti riigivanem 10 madalikud mägede vahel 11 lollakas 13 siia-sinna käima 17 preester-ennustaja Vana-Roomas 19 tamm (ingl. k.) 20 metsavennad 22 vaim, koll 23 ole lõbus, näita, et oled rõõmus 25 naise nimi 27 meloodia 29 kont 30 nimi Piiblist 31 sina 32 kirjanduskriitilise sisuga kirjutus 34 lõppsõna kirikus 36 tore, kaunis 37 on näiteks vihm 38 hea isu 39 tema (rootsi k.) 40 linn USA-s Oklahomas 41 ilma rahata, väeti.

Alla: 1 kaardimäng 2 tuntud tössuki-firma Rootsis 3 väle, elav 4 pinnamõõt 5 taevasina 6 end kuulus Brasiilia jalgpallur, praegune Uruguai treener 10 ohjeldamatu joomapidu 12 küla Viljandimaal 24 peategelane O. Lutsu populaarsetes romaanides 15 Eesti kultuurajakiri 16 alasti inimkeha kujutus 18 asundus Paide lähedal 21 tuli välja 22 saia algvorm 24 pealinn Euroopas 25 Elea koolkonna esindaja Vana-Kreeka filosoofias 26 lihas 28 on see, kes kaua pole juua saanud 30 riik Aafrikas 31 linn Prantsusmaal 33 ettepoole liikudes (rahvapäraselt) 35 pehme, magus.

Lahendus 33:

Paremale: 1-A Laatsarus 2-A Unt 2-D urg 2-G Iru 3-A unes 3-E ravil 4-A Lesknaine 5-A ett 5-D Kant 5-H at 6-A Tubin 6-F tulu 7-A asustasid 8-A Jemen 8-F GAIS 9-A Aden 9-E auasi 10-A kurd 10-E astel 11-A alaan 11-F ue 11-H EM 12-A Lund 12-E plika 13-A jag 13-D kõlu 13-H SD 14-A Ulm 14-D olevik 15-A luud 15-E DP 15-G ama 16-A en 16-C au 16-E die 16-H AS 17-A pehme 17-F Klas 18-A Inn 18-D Ankara 19-A ka 19-C ea 19-E taiga (19-F vaata ka F-1 alla).

Alla: A-1 luuletaja Kalju Lepik B-1 annetused C-1 atest D-1 tusk E-1 SR F-1 Aga antagu Sulle pikka iga (ühendus 19-F paremale) G-1 rivitus H-1 Uri I-1 Suletud silmad E-3 RN H-4 nali D-5 Kisendad kodumaa E-5 ant C-6 bumerand E-8 Naan Põld G-8 aate H-8 ise B-10 ulualune H-11 eksima B-12 Iuveel C-14 mu I-14 kass C-16 ahne E-16 dent H-17 arg B-18 na G-18 ai I-18 aa.

Täissaal lasteaia kontserdil

Algus lk. 1

Algkooli õpilane, kes klaveril esitas Chopin'i "Vals A-moll" niisuguse tarmukuse ja tõsidusega, mis annab häid tulevikulootusi. Järgnes "Kassari" rahvatantsurühma tujuküllane esinemine ilusates, mitut maakonda esindavates rahvarõivastes. Rühmajuht Edo Tohver tutvustas publikule grupiliikmeid ja esitatavaid tantse ja laule. Rõõmustav oli "Kassari" koosseisus märgata rohket järelkasvu.

Õekesed Siimud ja Klemmerid on moodustanud kaunihäälelise kvarteti ja laulsid iseendid kitarridel saates "Kangakudumine", "Elderatas" ja "Ma kõndisin vainul". Lõpuks esitas "Kassari" kaks rahvatantsu, "Targa rebealune" ja "Raksi Jaak".

Toomas Tuulse, keda juba tunneme koorijuhi ja heliloojana ning peenetundelise klaverisaatajana, esitas oma improvisatsiooni rahvaviisidele "Meil aiaäärne tänavas" ja "Kui ma hakkan laulemaie" paljude leidlike ja meloodiliste fraseeringutega.

Omaloodud "Epiloogi" esitas jällegi bravuurselt Kalju Lepik sõnadega: "Tõuse laul/ täna tänab tänu ise/ tuleb otse ukse ette/ teeb sügava kummarduse..." Ligi kaks tundi kestnud ettekannete ajal oli saalis paljusid väikelapsi, kes aga üllatavalt hästi käitusid. Ainult pressifotografi välgutamise ajal kajas hüüdeid "Tuli tegi! Tuli tegi!" Üks väsima kippuv väikemees palus heleda häälega: "Nüüd ma tahan shokolaadi!" Publik naeris, oli üksmeelselt üritusega väga rahul ja aplodeeris kaua.

Eesti lasteaia juhataja, proua Erna Klemmeriga juttu vestes, kuulsime, et nimekirjas on kokku 42 last vanuses 3 — 6 aastat. Paljud on eesti-rootsi segaabielude võsud, kelle vanemad on eestimeelse kasvatuse poolt.

"Rootsi emad küsivad sageli, kas nende lapsed juba räägivad eesti keelt. Nad on ise nii agarad, et kordavad lastega kodus üksikuid sõnu. näiteks "katki", jutustab pr. Klemmer. Lasteaed tegutseb rootsi n.n. "lekskola" ("mängukooli") kavade järgi. Korraga on kohal 10-15 last. Tegevus kestab kolm tundi päevas. Paljudel emadel on pikad sõidud, kuni poolteist tundi, aga see ebamugavus ei näi kedagi kohutavat. Laps tuuakse korrapäraselt lasteaeda ja viiakse jälle koju.

"Kui tänane üritus meile tõesti tõi väljamüüdud saali, siis saame rahadega 1. jaanuarini ilusasti läbi", jätkab Erna Klemmer optimistlikult. "Tahaksin eriti tänada ka kõiki anonüümseid annetajaid, kes meie üleskutsele ajakirjanduses reageerisid. Postizhiiro arvele tuli palju raha. Tuleva aasta algusest peale lülitub Eesti Lasteaed tõenäoliselt rootsi lasteaedade võrku ja siis tuleb ka riigi poolt ametlik finantseerimine. Kui muusikaline pärastlõuna me inimestele tõesti meeldis, tahame sellest teha igaastase traditsiooni".

KARIN SAARSEN

Kohalik elu

NORRKÖPING

Peakoosolek

Norrköpingi Eesti Koolisõprade Seltsi korraline peakoosolek leiab aset 11. oktoobril algusega kell 15.00, Eesti Kodu ruumides, Smedstugupl. 13, Norrköpingis.

Juhul, kui põhikirjas ettenähtud liikmete arv ei ole kohaletulnud väljakuulutatud ajaks, peetakse koosolek pool tundi hiljem samas kohas, kusjuures peakoosolek on otsusevõimeline vaatamata põhikirjas ettenähtud liikmete arvule.

Päevakorras koosoleku rakendamine, aruannete esitamine ja kinnitamine, valimised ja koosolekul üleskerkinud küsimuste arutamine.

Seltsi juhatus loodab koolisõprade rohket osavõttu peakoosolekust.

STOCKHOLM

"Triinu" aastapäev

"Triinu" aastapäevakohvile on kõik teretulnud pühapäeval, 25. oktoobril kell 16 Eesti Majas, Regeringsgatan 24.

Kavas mitmesuguseid ettekandeid: Kassari laulugrupp esitab rahvalaule gitarride saatel. Elav ajaleht: Anu Blunt, Vera Poska-Grünthal, Erna Klemmer. Loterii. Filmid lasteaia tegevusest ja Saksamaa suurlaagrist. Lasteriiete moenäitus, kus Firma Per & Lisa esitab lasteriiete modelle. Kohvilaud. Osavõtumaks 7:50.

JUHATUS

Esitage kandidaate!

Kandidaatide esitamine Eestlaste Esinduskogu V-da koosseisu valimiseks on kestnud juba paar nädalat. Esinduse rühmad on agaralt ametis, et oma ridadesse saada proovitud töömehi ning uusi jõude, kes vabatahtlikus koostöös meie rahvusgrupi üldhuvide eest rahavad seista. Seltskondlikud organisatsioonid on seni kandidaatide nomineerimiseks näidanud vähest huvi. On oluline, et Esinduskogu uude koosseisu esitakse inimesi aga laial alusel ning ülemaaliselt.

Kandidaate saab esitada ka isiklikul algatuse vormis — iga kandidaadi esitamiseks on tarvis vaid kolm soovitusallkirja. Blankette saab Esinduse büroost (tel. 08/67 70 53) ja valimistoimkondadest. Seniestitatud kandidaatide hulgas on Esinduskogu praegune esimees prof. Hans Kauri, Esinduse esimees Leo Karupää, Parempoolse rühma esimees Mihkel Jüris, Liberaalse erakonna esimees Jaak Maandi jt. Uute nimedena on esitatud rida nooremaid jõude eesotsas Jaan Vilvali, Ann Marie Albo, Matti Anniko jt. Esitatud on ka noortesekretär Richard Norvell, tuntud skaudijuht. Kandidaatide esitamine kestab kuni 19 okt.

VALIMISTOIMKONNAD

Eelseisvate üldvalimiste teostamiseks on valimistoimkonnad loodud veel järgmiselt:

Borås: Esimees Evald Ein, sekretär Ado, Irval, laekur Jüri Lepik, liikmed Anette Aring, Elin Tähtsalu, August Jakobson, Evald Aasa ja Voldemar Nurmela. Toimkonna aadres: Huldregatan 25 A. 502 26 Borås. tel. 033/10 13 52.

Eskilstuna: Esimees Mihkel Jüris, sekretär Lembit Aring ja liikmed Mart Kiiver, Tõnis Ausmaa, Eduard Karjel, Johan Merimaa, Voldemar Pielbusch, Jüri Päri, Kristoff Lulla. Toimkonna aadres: M. Jüris, Slussgatan 6, Torshälla (tel. 016/567 41) ja sekretär L. Aring — 016/11 53 54.

Arvika: Esimees August Paas, sekretär Ilmar Jõenurm, liige dr Salme Vooremaa. Toimkonna aadress Box 2036, 671 00 Arvika 2.

Landskrona: Esimees Arnold Sergo, liikmed Julie Vaher, Julius Hohensee, ja Robert Tolli. Toimkonna adress: A. Sergo, Slottsgatan 2 A. Landskrona tel. 0418/15 181.

Jönköping: Esimees August Täpp, sekretär Karl Peit, laekur Felix Kello, liige Rein Mäkk. Toimkonna Aadres: F. Kello, Kortebov. 51, 560 23 Bankeryd tel. 036 036/720 28.

Malmö: Esimees Valmar Erik, abiesimees Ilmar Kuulme, sekretär Paul Tundo, ja Rudolf Pommer, Rein Asu. laekru Enn Mägi. Tomkonna aadres: P. Tundo, Kåseholmsv. 5, 216 22 Malmö, tel. 040/15 7180.

Laupäev meeslauluga

Algus lk. 1

märgata ta suurt huvi tooni kvaliteedi ja sealtkaudu koori kõlavärvide kasutamise vastu, et seda kaudu sügavamalt ja ilmekamalt avada laulu sisu ja see kuulajani viia.

Kontserdi kavas esinevad laulud olid suures osas tuttavad. Kuid mida me ei tüdine kuulamast. Siin oli rida palu, mis oma sisule vastava muusikalise mõttearenduse ning vormiterviklikkusega kuuluvad eesti kooriliteratuuri paremikku. Kava esimeses osas koor esitas kuus laulu, milledest kaks tulid publiku tungival soovil kordamisele. Need laulud on kõik vanemapõlve heliloojailt, ka laulude tekstid on ammu surnud luuletajailt. Ühine neile on teatav nostalgiline alatoon, igatsusvalu selle järgi, mis kunagi on olnud kallis, lainud kaotsi või jätnud kauneid mälestusi. Kuulates neid laule, kerkis mälu tagakambrist teadvusse kunagi loetud Oscar Wilde'i ütelus:"Ilusate hetkete mälestuses on alati midagi nukrat".

Kontsert algas Miina Härma heroilise lauluga "Enne ja nüüd" Kalevipoja sõnadele. Järgnes Evald Aava lüüriline "Hommik" Juhan Liivi sõnadele, edasi Juhan Simmi vanatuttav "Oma saar" Gustav Suitsu sõnadele, kus soolopartiid laulis Hans Tarjus (bass) mahlaka kandvusega. Poeg siin perekonnas on asunud isa jälgedes püüdliku laulurõõmuga Vanemuisel teenima. Herman Kändi minoorne "Kaugel" (Fr. Kuhlbarsi sõnad) haaras publikut oma subtiilse meeleoluga nii, et see tuli kordamisele. Rahvaluulele ja rahvaviisile rajatud "Kallis Mari" leidis ilmekat ettekannet. Kava esimene osa lõppes Aleksander Läte lauluga "Koju" M. J. Eiseni sõnadele. Ka see populaarne laul tuli kordamisele.

Koorilauludele kava esimeses osas järgnesid klaverisoolod Hilma Nerep Mossinilt. Ta mängis meile Eduard Tubina "Sonatiin I" meeldiva kerguse ja heatujulisusega ning teiseks Fr. Chopini mõtte- ja tundetiheda "Ballaad g-moll", mida kuulati pingsa tähelepanuga. Me aplodeerisime elavalt ja solistile ulatati lilli.

Kontserdi teine osa sisaldas samuti kuus laulu. Rudolf Tobiase laulu "Varas" (K.E. Sööti sõnad) ettekandes oli vallatlevat kergust ja head hoogu. Järgnevas läti rahvaluulele ja rahvaviisile loodud "Hällilaulus" võis koor esitada tundehella pianissimot. Ungari rahvaluulele ja rahvaviisile üles ehitatud "Laululinnus" oli nii palju ilmekat hoogu, et publik soovis selle kordamist. Järgnes Evald Aava populaarne "Öösse ära kadus" Juhan Liivi sõnadele ning Eduard Tubina rahvaluulele loodud "Muhutants", kus soolopartiid laulus hea hoo ja kõlavusega Johannes Mäepea (tenor). Ka "Muhutantsu" korrati. Kontsert lõppes jahimeeste kooriga C.M. von Weberi ooperist "Nõidkütt", klaverisaade Hilma Nerep-Mossinilt. Hästi valitud efektne lõpp.

Publik kviteeris ettekandeid elavate kiiduavaldustega. Kontserdi lõppedes tulid lavale Stockholmi Eesti Meeskoori esindajad, tänades külakosti eest ja kinnitades, et lauluvendi Göteborgist on juba ammu siia oodatud ning et nad on teretulnud edaspidigi. Külalistele ulatati tänulilli ja Stockholmi Meeskoori märk löömiseks Göteborgi Meeskoori lipuvardasse. Ka Stockholmi Eesti Naiskoori esindaja tervitas külalisi ja andis üle lilli.

Publiku kestva aplausi peale asus koor laulma lisapalu. Ja nii publik kui ka koor sattusid säärasesse hoogu ja laululusti, et lisapalu anti tervelt neli. Viimaseks jäi Mihkel Lüdigi väga populaarne, pidulik ja hoogsalt kõlav "Koit" Fr. Kuhlbersi sõnadele, mis kindlasti eriti soojendas saalis istujate mulkide südant ja iseteadvust. Laulu tegemisel sajandi algusel nõuti heliloojalt, et "Koit" ei pea olema tavaline neljahäälne koorilaul, vaid mulgi uhkuse kohaselt vähemalt kuue-kaheksa häälne. Lisaks koorile rakendati "Koidu" ettekandmisel Hilma Nerep-Mossin klaveril.

Lõpp hea — kõik hea!

ED. REINING

Kui esineb surmajuhtum

Konsulteerige suurima usaldusega matusebürood

Thure Söderquist Begravnings & Eldbegängelsebyrå

Mariatorget 1

116 48 STOCKHOLM

Tel. 44 80 07, 44 80 98

Eriala:

Eestikombelised matusetalitused

Ööpäevane valvekord

Anu raamatu probleemiks

Raamatuturule ilmus Gunnar Bramstängi raamat "Den offentliga barnavården", mis süstemaatiliselt käsitleb Rootsi 1960-nda aasta lastehoolduse seadust.

Eriti käsitletakse neid probleeme tekitanud juhte, kus Barnavårdsnämnd peab vahele astuma alaealiste suhtes. Nagu raamatu reklaamist on näha, lähtutakse selles osas n.n. Anu juhust Göteborgis, kus eesti tütarlapse saatus äratas kogu ajakirjanduse tähelepanu.

NIXON ja tema SÕBRAD

Algus lk. 1

liikliku kiriku huvisid ja sellega eemaldama vaheseina riigi ja kiriku vahelt. Oma raamatus "Kuus kriisi" ütleb Richard Nixon, et dr. Peale on olnud perekonnasõber ja toetaja juba II Maailmasõja päevadest saadik, kui Nixon teenis mereväes ja kuulus dr. Peale'i kogudusse New Yorgis. Sellest ajast alates Nixonite külalisena, ei olnud midagi loomulikumat, et Nixonite tütar Julie laulatati möödunud aastal David Eisenhoweriga dr. Peale'i kirikus New Yorgis. Sealjuures noorpaar tegi läbi ka traditsioonilise dr. Peale'i abiellumise eelse kursuse "Kümme nõuannet abielu edukuseks". Seda kursust peetakse rangelt usalduslikuks ja tema viimane nõuanne kõlavat järgmiselt: Palvetage koos igal õhtul enne uinumist, teil olgu perekonnaaltar, kus palvetage kõikide otsustamiste eel — sest perekond kes palvetab koos kasvab kokku ja seisab koos...

Teist vaimulikku, Billy Grahamit peetakse aga veelgi lähedasemaks Richard Nixonile isiklikult, vaatamata sellele, et dr. Peale on täitnud juba ka perekonnavaimuliku ülesandeid.

Erakordse isiksusena ja prohvetlikult leegitseva jutlustajana, on Billy Graham olnud kõikide viimaseaegsete presidentide külaliseks Valges Majas, kuid ta tutvus Nixoni perekonnaga läheb tagasi juba 1949 aastasse ja algab juba Richard Nixoni vanematega. Peale vaimse ja usulise toetaja, on Billy Grahamist saanud ka Nixoni golfimängule kaaslane ja sõber, kes golfimängus enamuses võiduseisundis Nixoni ees. Billy Grahami omakordseks golfikaaslaseks olevat aga ka Nixoni pressisheff Herbert Kelin.

Lähima isikliku sõbrana ja silmapaistvaima patriootilise maeeriklasena, Billy Graham pidas palvekõned ka nii Nixoni ametisseõnnistamisel presidendina, kui ka tema kandidaadiks seadmisel Vabariikliku Partei kongressil Miamis.

Mida aga vähesed teavad on see, et Billy Graham võttis osa ka öö läbi kestnud nõupidamisest, kus Nixoni kaaslaseks asepresidendina seati üles Spiro Agnew.

Billy Graham olevat aga sellel nõupidamisel ütelnud, et tema pooldaks asepresidendina Oregoni kuberneri Mark Hatfieldi, kes olevat väga usklik mees. Nixoni kaastöölised võtavad presidendi suhet Grahamiga kokku äärmise usalduse pinnal. Nixon näeb Grahamis kedagi, kellega võib muresid ja raskusi diskuteerida, kedagi, kellel on parem poliitiline otsustusvõime kui mõnel poliitikul ja õige instinkt rahva arvamuste tunnetamiseks. Teatavasti on ka Grahamit ennast juba 1964 aastal innustatud presidendiks kandideerima ja ta oli saanud selleks siis juba üle miljoni kirja ja telegrammi. Graham oli neid ettepanekuid kommenteerinud vaid sellega, et tema perekond olevat olnud siis jagatud Johnsoni ja Goldwateri vahel ja lisanud enese kohta: "Mina isiklikult esindan vaid taevariiki ja mistahes valitsuse me saame maapeal, meie kohus on seda vaid toetada. Ainsaks erandiks võib saada see, kui me maapealsed vabadused saavad ähvardatud..."

Ja lõpuks on Richard Nixoni puhtinimlikuks, lihtsaks ja vähenõudlikuks sõbraks kuubalane Charles Gregory ("Bebe") Rebozo, kellega ta sagedane puhkekoht Florida Key Biscayne'is asub kõrvuti.

Nixoni ja Rebozo vahekorda võib nimetada ilma mingisuguste muude teguriteta ja pretensioonideta lihtsaks inimlikuks sõpruseks. Sest Rebozo on alati käepärast, kui vaja kellegagi sundimatult ja vabalt rääkida, kui vaja meelelahutuse, spordi, või jõudehetkeid, või kui vaja kuhugile minna eraviisi ning vabana ametülesannetest. Bebe Rebozo on samaealine presidendiga, 57 aastat vana, kuid vallaline. Ja samaselt Nixoniga, on ta ka "self made man", vaeste vanemate poeg Kuubalt, kes end tänaseks üleстöötanud miljonäriks ja pankuriks. Nixoni ja Rebozo tutvus ja sõprus algas 20 aastat tagasi samas Key Biscayne'is kui Nixon esmakordselt kandideeris Senatisse Kaliforniast. Kõrvaltvaatajad nende lähedusest on maininud, et Rebozo olevat ainuke isik, kelle seltsis Nixon end tundvat absoluutselt vabana, lõdvendatult, ilma igasuguse pingeta. Nad võivad kõnelda igasugustel teemadel, kaasaarvatud asepresident Agnew'st, valitsuseliikmetest ja Valge Maja ametkonnast. Ja kõik jääb nende omavaheliseks juutks ja seda teab Nixon, talle meeldib sageli olla üksi ja Bebe Rebozoga koosolles on ta üksi ja segamatult. Vahel võib president, mõne kõne üle järele mõteldes, istuda pikki aegu vaikides Rebozo mootorjahis ja siis hoiab Bebe end kõrvale, õiendades kaptenikajutis või allruumides.

Samaaegselt aga tahab ta vahel kuulata põhjalikult Bebe arvamusi — kui inimeselt, kes seisab täiesti eemal Washingtoni kõrgesurvelisest poliitilisest katlast. Sõpruse tõttu presidendiga, on Rebozo muidugi saanud omakorda Key Biscayne number üks kodanikuks, kellega igaüks omakorda tahab olla sõber, ja see on vaikselseloomulisele Rebozole oluliseks probleemiks seesugustest sõprustest pääsemiseks.

Ajalehepoiss, lennuliini ametnik, piloot, autokummide firma, kinnisvarade kontorid ja pangandus on olnud Bebe Rebozo karjääriteel. Aga ta töötab ka praegu veel vahel kuni 80 tundi nädalas oma ettevõtetes, ja kui tuleb sõbralt kutse vahel Valgesse Majja või Camp Davidisse koosviibimisele, siis reserveerib ta alati ise omale toa Washingtoni hotellis — seda võib ju siis annuleerida, kui mujal sõbra poolt öömaja pakutakse. Või mõnel leebel õhtul Kariibi mere rannal, kui Rebozo praeb steigid sütel ja Nixon segab mõned martinid sinna juurde, tunnevad sõbrad end lihtsate inimestena ja vabadena. Või lähevad siis Jamaica Inni või Englich Pub'i ja vestlevad seal natuke mõne turistiga. Seal ripuvad veel praegu 20 aastat tagasi seinale asetatud klubi liikmete õllekruusid nimedega "Richard M. Nixon" ja "Bebe Rebozo"...

E.K-k.

Dundases, Kanadas suri 4. oktoobril Aksel Ein, sünd. 5. apr. 1926 Eestis.

LEITUD

Kalju Lepiku aktuselt reedel, 9. oktoobril leitud daami kuldkäekella võib kaotaja kätte saada Eesti Kultuuri Koondisest.

Kiriklikke teated

Usulised raadiosaated igal pühap. teisip. ja reedel kl. 18.30—18.45 lühilainel 31 m. Trans World Radio.

EEL KIRIK

STOCKHOLM: Peajumalat. 18/10 kl. 15 Jakobis, kog. õp., orelil P. Ardna, laulur. Enne jumalat. kl. 14 kog. saalis, Jakobsg. 2 õp. K. Veemi ettekanne "Algõpetus inimesest". Piiblisalmid tel. 08/21 32 77.

ALINGSÅS: Maakirikus lõikuspüha jumalat. 17/10 kl. 13, õp. Karl Kool, orelil KH Thorsell, laululehed. Pärast samas täiskogu koosolek päevakorraga: avapalvus, koosoleku rakendamine, lahkunute mälestamine, ülevaade möödunud aastate tegevusest, nõukogu (komitee) liikmete valimine, koosoleku lõpetamine.

GÖTEBORG: EELK Göteborgi ja Lääne-Rootsi kog. lõikuspüha jumalat. Kristiines 18/10 kl. 14, õp. Karl Kool, orelil KH Thorsell, laululehed. Leeriõpetus Kristiine kog. majas Götgatan 15 kl. 12.

EESTI AP. ÕIG. KIRIK

STOCKHOLM: Püha Nikolai peakirik, 17/10 kl. 18 õhtuteen. Issanda muutmise kirikus, Birger Jarlsg. 79. 18/10 kl. 11 liturgia sama, ülempr. A. Nael.

GÖTEBORG: Guldhedeni ortodokskirikus 18/10 kl. 11 litguriga. 25/10 kl. 11 surnute mälestuspäeva hingepalve, praost N. Raag.

SOOME ORTODOKSNE KIRIK

VIRSBO: Õhtuteen. 17/10 kl. 17 S. Makarovi majas ja liturgia 18/10 kl. 9 Bruks kirikus, ülempr. M. Juhkam.

VABAKIRIKUD

STOCKHOLM: Nelipühi kirik Filadelfia, Rörstrandsg. 7 jumalat. 18/10 kl. 13.30 Allan Laur, lauluettekanded. 23/10 kl. 19.30 kooriharjutus.

STOCKHOLM: Norrmalmi Bapt.-Kirik, Norrtullsg. 37, jumalat. 18/10 kl. 15, E. Jogur ja O. Loogna.

ESKILSTUNA: Nelipühi kirik Filadelfia, Smedjegatan 23, jumalat. 18/10 kl. 13, H. Laur ja R. Mesi Stockholmist.

GÖTEBORG: Blå Bandet, Erik Dahlbergsg. 10, jumalat. 17/10 kl. 16 ja 18/10 kl. 10.30, K. Raid.

GÖTEBORG: Smyrna Nelipühikog. Parkg. 1 17/10 kl. 18 piibli ja palvet., 18/10 kl. 15 jumalat., piiblikooli õpilased tunnistavad ja laulavad. 20/10 Hisingenis, Ibsensg. 4 c/o Hell palvus kl. 18 21/10 Jonsoredis Kyrkog. 3B c/o Vilissar kl. 18 palvus.

HALMSTAD: Baptisti kirikus, Karl XI Väg 40 jumalat. 18/10 kl. 16, K. Raid Torontost.

Olli veste:

Autor otsib tegelasi

I-VAATUSLIK PIRANDELLO

Autor: Kus ma õieti olen? Mu ees on tühjad tooliread. Tühjad tooliread. Järelikult olen laval, kus esitatakse täisväärtuslikku kunstilist programmi.

Kevadhaljas aas (lõhnab lava taga).

Autor: Ja kevadhaldjas aas lõhnab. Mina aga olen näitekirjanik. Mu näidend on valmis. Selles puuduvad ainult tegelased. Ja muidugi mõtted. Aga mõtteid pole vajagi. Nende eest hoolitsevad arvustajad. Nemad leiavad näidendist alati mõtteid mida autoril polegi olnud.

Mees (tuleb): Soolatursk pole definitsioon. Või mis teie arvate?

Autor: Ei ole juhtunud sellele mõtlema. Peaasi, et räägite filosoofiast. Just sellist tegelast mul ongi vaja! Mul on nimelt vaja 3 tegelast.

Mees: Mina pole mingi tegelane! Kas te ei näe, et olen veekann!

Autor: Vabandust ma ei saa hästi aru.

Mees: Kui võtate mul kõrvast kinni, loksub vesi maha.

Autor: Ärge kartke, ma ei võta.

Mees: Kas ma ütlesin, et olen veekann? See on eksitus. Ma olen paeluss. Pikkus poolteist tonni neto ilma vihmavarjuta.

Autor: Väga huvitav.

Mees: Aga nüüd ma pean minema. Avaldan kaastunnet. Iisraeli aste segakoor ootab mind männikäbis. (Läheb.)

Autor: Vaene mees!

Naine (tuleb): Tere, härra krahv Salmanassar.

Autor: Heldene aeg!

Naine: Kas siit on tantsinud mööda pool vihti alateadlik? Ma peaksin neid, tibu-tibu, tingimata saapamäärdega puuderdama. (Läheb.)

Autor: Kurb. Tema ka.

Mees (tuleb): Kuulge, ma pean ma pean tulema oma ennistist käitumist seletauma. Te arvasite kindlasti, et olen nõdrameelne.

Autor: Kahtlemata.

Mees: See oli ainult teesklus Ma pole nõdrameelne. Aga naine, kes nüüdsama siin käis, on kahjuks küll vaimuhaige. Ta on minu naine. Tema kangekaelseim pettekujutlus on, et mina olen vaimuhaige. Kui ma talle selles asjas järele ei anna, võib a ohtliku ataki saada. Tema rahustamiseks olengi sunnitud vaimuhaigena esinema.

Autor: Saan aru.

Mees (läheb).

Autor: Kahetsusväärne saatus! Aga kunstiliselt võib-olla kasutamiskõlblik.

Naine (Tuleb): Mis te küll esiti võisite minust arvata! Minu käitumine on seletatav perekondliku õnnetusega. Minu mees, nagu te võib-olla isegi nägite, on nõdrameelne. Haigus avaldub peamiselt selles, et ta kujutleb, et mina olen nõdrameelne ja, et minu nõdrameelsus avaldub selles, et mina nagu nõuaksin, et tema peab käituma nõdrameelsena. Head aega. (Läheb.)

Autor: Lugu hakkab segaseks minema. Kumb neist on tõesti hull ja kumb teeskleb?

Vanamees (tuleb): Kas nägite siin kaht tegelast, meest ja naist?

Autor: Nägin. Nad on väga iseäralikud. Kuidas nendega lugu on?

Vanamees: Mees on minu poeg, naine tema abikaasa. Mõlemad nõdrameelsed. Vapustav juhtuna. Ja mõlge ometi nad kujutlevad, et mina olen nõdrameelne ja et minu nõdrameelsus on selline, et ma pean neid nõdrameelseiks, kes nõuavad teineteiselt, et nad peaksid inimeste ees teineteist nõdrameelseks, ja et mina saan ohtliku ataki, kui võõrad inimesed minu sellekohase küsimuse peale ei vasta, et nad on käitunud nõudrameelsetena. Kas nad käitusid niiviisi?

Autor: Mnjaa... mnjaa... ja teie olete siis terve?

Vanamees: Loomulikult. Aga nende ees pean ma käituma nõdrameelsena, muidu... (Mees ja naine tulevad.) Kulu-kulu, tüttüt, varblane hüppab harakat ja potiäss pigistab kruvikeerajat. Eks ju?

Naine: Ja roosike oli krapsakas ja istus üksi ja nutt's. Ai tuuliluuli-le.

Mees: Kui luts näitab stiili, on see siis vastastikuse mõju koondidee?

Vanamees: Eks ju? Sabanabaluu.

Mees: Tutuluu.

Naine Värisege sest mina olen rüütel Sinihabe!

Autor (hoiab pead kinni): Kes on nõdrameelne kes terve? Kas nad kõik teesklevad või on kõik... ei, ei ma kardan, et ma ise... ei, tõepoolest, mina olen ju koer! Auh-auh! Vihma hakkab sadama. Vihma eei sööh koer rohtu... (Laskub käpuli ja ampsab rohtu.)

Ootamatu surma läbi lahkunud kallist õde ja tädi

Meta Kaju

mälestavad sügavas leinas

ÕDE MINNA

ERNST perekonnaga

ESTA perekonnaga

ENN perekonnaga

ERIKA abikaasaga

LIIS perekonnaga

AINO perekonnaga

HEINO perekonnaga

ASTA

Mu Jeesus, väsind olen
Ja tahan hingata,
Su palvele nüüd tulen;
Vii Sa mind magama!

Interneeritute laagri sheff väljaandmistest

Rootsi armee erukapten Erik Rosenberg, kes 1945 organiseeris Ränneslätti interneeritute laagri ehitamist, võtab väljaandmiste kohta sõna SVD lugejakirjade osakonnas. Ta kirjutab:

Lihavõttepühade ajal 1945 sain ma korralduse organiseerida interneerimislaagri Ränneslättis ning sinna vastu võtta mõnituhat sakslast Kuramaalt. Nad saabusid erirongiga Kalmarist ja ehitasid kiiresti üles oma laagri väljaku lõunaosas.

Hiljem tulid Gotlandi ja Bökebergi kaudu ka 160 baltlast. Nende laager püstitati Rännslätti põhjaossa. Mõlema laagri vahele tekkis pikapeale kaks väiksemat laagrit, üks kindralstaabi ohvitseridele, kes olid deserteerunud enne sõjategevuse lõppu ja üks nn. "demokraatlikule grupile" sakslaste laagrist.

Juba 1945. a. varasuvel oli valitsus teinud otsuse väljaandmise mis kehtis kõikide interneeritute kohta, neid pidi välja antama samasse piirkonda, kust nad olid tulnud, s.t. N. Liitu. Otsus baseerus lepingule liitlastega. Valitsus, mis asus võimule pärast koondusvalitsust, tunnistas ilmselt heaks kokkuleppe N. Liiduga. Laagri juhtkonda informeeriti alles paar päeva enne väljaandmist.

Ise lahkusin ma üsna varsti laagri juhtkonnast, kuna mul oli tegemist oma tavalise teenistusega Ing 2 intendendina. Sellele vaatamata omasin ma aga igapäevast kontakti kõikide laagritega, kuna minul lasus nende majanduslik vastutus.

*

Nüüd — 25 aastat hiljem — võib sündmusi laagris vaadelda objektiivsemalt kui tollal. Saksa sõjaväelaste demonstratsioonid seoses laagri evakueerimisega olid kindlasti vaid zhestid. Saksa laagris enesetappe ei esinenud, enamasti võeti kasutusele zhiletiteri. Baltlaste hirmu väljaandmise puhul mõistan ma paremini, kuna neid vaadeldi riigireetureina. Balti laagri evakueerimine sündis rahulikult ja vaikselt, bussid toimetasid neid haiglatesse, kust baltlased 1946. a. alguses Rinkaby kaudu välja saadeti.

Ent palju küsimusi on vastamata. Võib ja küsida, miks Rootsi valitsus ei kriipsutanud alla oma neutraalsust ega lubanud interneerituil reisida kuhu nad ise soovisid. Selliseid lubadusi olid interneerimiseaja alguses andnud madalama astmega sõjaväelased.

Selle asemel sündis sunniviisiline evakuatsioon N. Liitu. Kuid enne seda leidis aset kummalisi vabastamisi. Üks kisakõri saksa laagris, parun von Hagen, vabastati ilma pikema jututa.

Interneeritud saksa kindralstaabi ohvitserid, kaks majorit, kaks kaptenit ja kaks sõdurit riietati ühel suvepäeval 1945 erariietesse, pandi Eksjös rongile, mispeale nad kadusid. Kaks või kolm interneeritud baltlast vabastati samuti, arvatavasti ühe läti eksiilkindrali mõjutusel. Võib ju küsida, kus oli konsekventsus Rootsi võimude käitumises.

Doktor Eichfussi õppisin tundma kaunis hästi. Ta oli sündinud juht ja hoidis ilmselt oma kaaslasi raudses haardes. Meil olid pikad kõnelused jalutuskäikudel saksa laagrisse, kus Eichfuss aeg-ajalt tegutses arstina. Temast oli üldse väga raske aru saada. Ta ütles end olevat arsti, eksamiga Heidelbergi ülikoolist. Vastavaid pabereid ta aga ei omanud. Kõik sakslased omasid oma sõduriraamatuid, lätlastel polnud aga peaaegu üldse mingeid dokumente.

Kuid laskem tõmmata ette eesriie sündmustele, mis leidsid aset tolleaegsetes laagrites, unustagem Rootsi häbistav hoiak.

Lugejakirjale on alla kirjutanud Eksjös elunev endine kapten Erik Rosenberg.

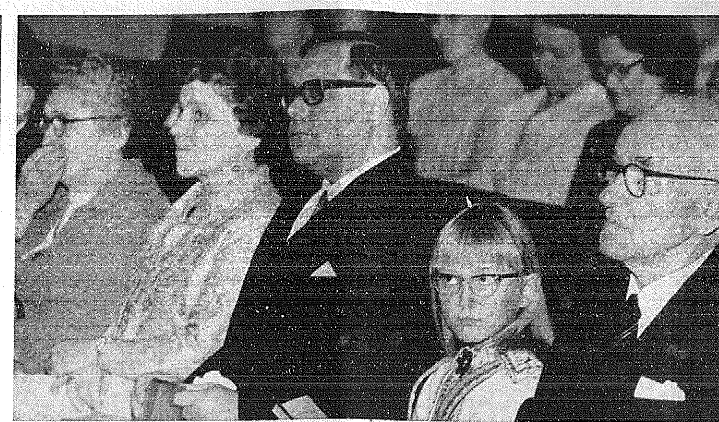

Juubilar Kalju Lepik perekonnaga aktusel koos Eesti Kirjanike Liit Välismaal esimehe August Mälguga juubeliaktusel Stockholmis KFUM-saalis. Vasakult juubilari ämm, abikaasa, juubilar ise, tütar ja August Mälk. (EPL-foto Lepper)

Idahuumor

Mida kirjutab Mihhail Sholohhov praegu?

Ta töötab praegu kriminaalromaani kallal, mille aineks on: Kuidas mul õnnestus saada Nobeli laureaadiks.

*

Miks on N. Liidus teatavate vaheaegade järele lihapuudus?

N. Liidu rahvastik siirdub nii kiire tempoga kommunismi poole, et lihaloomad ei jõua järele.

*

Mis on kommunistlike maade juhtkonnal ühist töötatöölistega kapitalistlikes maades?

Mõlemad ei saa olla kindlad homses päevas.

*

Mil viisil on pärast Stalini surma muutunud sotsialistlik õiglus?

Nüüd ei tohi kedagi maha lasta, enne kui kohus on tema kohta otsuse langetanud. Sellevastu on aga lubatud inimesi juba enne kohut paigutada hullumajja.

*

Milline tähtis ajalooline sündmus oli 1875. a.?

Vastus: Lenin sai siis 5-aastaseks.

● Ametireisil USA-s ja Kanadas käis Hillar Malm Stockholmist.

300000 välja puhastatut...

RAHA — Möödunud nädalal teatati ametlikult, et umbes 20 protsenti Tshehhoslovakkia kommunistliku partei liikmeskonnast on nüüd väljapuhastatud. See on arvuliselt ligemale 300.000 isikut.

Puhastuse ohvriks langesid need parteilased, kes võtsid invasiooni ajal venevastase hoiaku.

Juubelijutuajamine 60-a. J. Ungersoniga

Pühapäeval, 18 oktoobril saab 60-aastaseks fil. dr. Johan Ungerson, tuntud eesti kooli- ja haridustegelane. Juubeli puhul on teda intervjueerinud Aksel Mark kokkusaamisel "Kungla" suvikodu pinnal — juubilar on kõikide paljude ametite hulgas suvikodude kuratooriumi esimeheks.

— Sa oled pannud palju energiat eesti laste suvekodude organiseerimiseks ja Kungla sisustamiseks. Kas oled tulemustega rahul?

— Kungla on nagu üks tükk meie kodumaast, mis meil siin võõrsil on olemas ja mille peale võime terakene uhkedki olla. Rõõmustab, et poliitilised inimesed tulevad siia, sellel on suur tähtsus kui saame Kunglat ära kasutada kasvatus- ja kultuuritöö kõrval ka poliitiliseks tööks.

Varsti seisab Sul ees 60. a. juubel. Kuidas on nn juubelitundega? — Ma ei taha, et saan juba 60. aastaseks. See on ju iga, kus inimene peab olema kõik teinud ja jääb puhkama. Küll tahaksin panna seisma aja ja lasta tal seista, kuni olen jõudnud oma töö ja tegemisega valmis. Ma ei ole suutnud elule anda seda, mis ta minult nõuab ja ma ei ole ka saanud seda, mida olen unistanud. Ei ole osanud hinnata olukordi ja asjaolusid küllaldase kainusega.

— Sa oled elukutselt bioloog ja koolmeister. Kas see oli Su soovelukutse?

— Ei. Ma sündisin Puhja vallas Tootsi talus (18.10—10.), käisin koolis Ulilas ja Puhjas. Keskkoolis Tartus ja siis pidi minust saama Tootsi talu peremees. Lõpetasin Vahi põllutöökooli ja Olustvere põllutöökeskkooli ja Kollei gümnaasiumi Tallinnas. Tartu ülikooli põllumajanduskonna agronoomia osakonna diplom tuli sellele kõigele lisaks. Olin aga käe andnud kuradile — (põllumajanduslikule) uurimistööle ning ajasündmusedki tulid vahele.

— Milline periood Su töös on pakkunud Sulle rohkem rahuldust? — Minu esimene ja kõige parem töökoht kogu mu elus oli kui ma 24 aastase nooremehena asusin uurimis- ja katsetööle Riigi Põllutöö Katsejaama Kuusikule. Ei unusta kunagi oma sealset ülemust, õpetajat, akadeemilist kaasvõitlejat EÜS-ist, rahvuslikku aatekaaslast, sõpra Ants Käspret. Kuusikul töötasin ma vaheaegadega viis aastat. See oli ilus aeg tööga ja vabal ajal. "Vändra metsas Pärnumaal..." sõnad oskan sealt saadik peast.

— Ja siis tuli okupatsioonide aeg?

— See oli a. 1939 kui meie maale hakkasid kogunema mure pilved. Mäletan selgesti kui istusime Ants Käspre, mina ja veel üks kolmas peiduurkas ning lugesime vene lennukeid, millised tulid ja läksid. Ja siis jalutasime viimast korda koos Käsprega läbi Raiküla metsa. Mina jätsin Kuusiku ja läksin Tallinna. Põllutöökoja direktor Tõnis Kint võttis mind teenistusse. Tema imestas, et olin ära tulnud Kuusikult. Et Kuusikul oli venelaste lennubaas, sellest me kumbki ei kõnelenud. Mind saadeti maatulunduskonsulendi praktikale Viljandisse. Losman ja Helmut Kolk, kaks suurt hulki ja kogumeest ning mina Postimees peos (ta Tõnisson südames)! Oli koomikat ja antagonismi. Aga ilus aeg oli Viljandis. Viljandi oli ilus ja ööd valged. "Käe ulatab noor paadimees..." see tuli sellest ajast. Maareformi teostamise eest tulin Viljandist ära. Tulevane Tootsi talu peremees oli ilma taluta ja ilma tööta.

Elu Tartus oli vastik. Sellest ei taha mõelda ega kõnelda. Juulis 1941, kui tulin metsast tagasi, kohtasin põlevate majade vahel Leo Karupääd, kes teadis, et Karl Soonpää, Johannes Sikkar ja Hans Miller olid juba valmis organiseerinud Tartu Maavalitsuse. Läksime sinna ja seal pandi meid kohe ametisse. Olime esimesel nädalal käsutusagronoomid, aitasime paljaks röövitud põllumeestel oma majapidamisi jälle kasutama hakata. Hiljem sai minust Elva agronoom.

— Kas olid kogu sakslaste aja Elvas?

— Elu Elvas oli vaheldusrikas. Igapäevaste probleemide lahendamised olid mitmekülgsed ja tihti otse põnevad. Sügava soojusega mäletan koostööd oma akadeemilise ema Karl Soonpääga, kes oli väga suure intelligentsiga inimene. Tema põhiliselt haritud vaim, poliitiline küpsus, majanduslik mõtlemisviis, suur töökus, haruldaselt suured üldteadmised andsid mulle väga palju meie peaaegu igapäevastel kokkusaamistel. Olin alati saaja poolt. Soonpää mõrvati kommunistidestlangevarjuritest ja temaga kaotasin teise oma akadeemilise vanema ja suure sõbra.

— Ja siis tulid Rootsi. Mis on siis juhtunud ja millised on Su tulevikukavatsused?

— Egas siit ei ole palju jutustada. Algasin Ultunas Põllumajandusülikoolis. Seal mul ei vedanud. Ei meeldinud mulle sealne õhkkond ega töö. Õppisin ümber Uppsala universiteedis. Tegin hästi palju punkte, et saada paremat starti. fil. kand. 1949, fil mag. 1950, fil. lic. 1954 ja fil. doktor — Turus 1961. Seda mäletad ka Sina, kuna istusid seal ilusaima professoriproua kõrval, keda elus kohanud. Ka Kriska oli seal. Unustamatu päev. Olen kirjutanud 20 teaduslikku tööd, käinud kongressidel nii Euroopas kui ka Ameerikas. Olen lektoriks olnud Mörby gümnaasiumis juba 12 aastat — ja sinna ka jään.

Mis ma olen eesti organisatsioonides teinud, see on üldiselt teada. See osa tööst on annud rahuldust ja aidanud mitmekesistada elu. Ei või ütelda, et mulle koolis ei meeldiks, aga küllap suur armastus on ikka uurimistöös.

Soovin Sulle, sõber, unusta ära see juubel ja rühi edasi senise hoo ja idealismiga!

AKSEL MARK

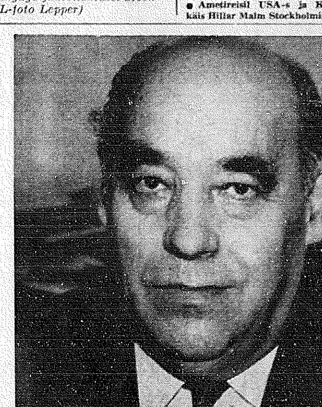

Fil. dr. Johan Ungerson (Foto Lepper)

Korp. Filiae Patriae tähistab 50-a. juubelit

Uude aastakümnesse jõudes algasid tänavu meie avalikus elus võõrsil kohe organisatsioonide ja üksikisikute juubelid, mis aina jätkuvad. Nüüd on järjekord meie esimese naiskorporatsiooni, korp! Filiae Patriae käes. Elujõuline akadeemiline organisatsioon, mis kannab kõlavat ja sügavmõttelist ladinakeelset nimetust "Isamaa tütred", saab 27. oktoobril 50-ne aastaseks. Pidustusi peetakse kõikjal vabas maailmas, kus liikmeid olemas. Stockholmis tähistatakse juubelit eriti suure pidulikkusega kolme päeva kestel, 23., 24. ja 25. oktoobril. Külalisi on oodata niihästi teistest Rootsi keskustest kui ka ülemere maadest.

Korp! Filiae Patriae Rootsi Koondise 9-liikmeline eestseisus, kelle õlul lasub juubeli hea kordamineku vastutusrikas ülesanne, koosneb tänavu peamiselt paguluses kasvanud ja kõrgema hariduse siin omandanud sugupõlve esindajaist ning kahest Tartu-aja kogemustega veteranist. Koosseis on järgmine: esimees vil! Tiiu Anderson-Truuvet, abiesimees ksv! Reet Valdsoo-Nugis, kirjatoimetaja ksv! Mari-Anne Pastarus, kirjatoimetaja abid ksv! Pille Vadi ja ksv! Tiina Reigo, laekur vil! Eva Vadi-Kuus, abilaekur ksv! Mari Kliiman, noortevanem vil! Helga Minnus-Vooremaa ja magister cantandi vil! Maret Paljak-Rajamaa. Juubeli puhul trükitakse Stockholmis kõigi teadaolevate vabas maailmas viibivate liikmete nimekiri, et veelgi hõlbustada kontinentide vahelist läbikäimist. Reisitakse ju rohkesti ja igalpool on ees oma korporatsiooni liikmeid, kes sulle lahkesti avavad oma kodude uksed, on abivalmid turistijuhid ja nõuandjad võõras miljöös.

Korp! Filiae Patriae koondised ja osakonnad vabas maailmas jagunevad järgmiselt: Ameerika Ühendriikides — 189 liiget, Montrealis — 24 Torontos — 104, Austraalias — 32. Rootsi Koondise nimekirjas on praegu kokku 221 liiget, kuhu kuulub Göteborgi Osakond 32. liikmega ja kolme aasta eest asutatud Lõuna-Rootsi Osakond 32. liikmega. Rootsi alla on arvestatud ka üksikliikmeid Inglismaal, Lääne-Saksamaal, Prantsusmaal ja Shveitsis.

Rootsi osas on juubelikava järgmine: reedel 23 oktoobril, kell 19.00 toimub Jakobi kirikus jumalateenistus, kuhu ka kõik perekonnaliikmed, sõbrad ja tuttavad on teretulnud. Vaimuliku talituse peab praost Richard Koolmeister, ühe vilistlase isa. Viiulisoologa esineb pr. Sanda Umblia, ühe kaasvõitleja ema. Pärast jumalateenistust toimub Jakobi kiriku koguduse saalis oma liikmete vaikne õhtu.

Laupäeval, 24. oktoobril kell 12.00 peetakse avalik juubeliaktus Grand Hotelli peegelsaalis. Muusikalises osas esinevad vil! Hilja Saarne-Neuman Göteborgist (klaver) ja vil! Mairi Gillblad-Niitov (viiul). Päevakohase aktusekõne peab vil! Mall Jürma, kes juubelipidustusteks Stockholmi saabub USAst. Samal õhtul leiab peegelsaalis aset perekonnaõhtu. Pühapäeval 25. oktoobril jätkuvad omavahelised koosolekud ja pidustused Svenska Läkarsällskapet'i ruumides.

KARIN SAARSEN

● Stockholmi külastasid Anne ja Ellen Pärva, kes elunevad Saginavas, Michigani osariigis USA-s. Nad külastasid ka Soomet ja Taanit.

RAAMATURIIUL

MÄLGU "KADUNUD PÄIKE"

Proosameistri 7. sünnupäevaks ilmus Lundis Eesti Kirjanike Kooperatiivi kirjastusel August Mälgu novellikogu "Kadunud päike". Tegemist on raamatu teise trükiga, mis on autori poolt uustrükiks redigeeritud. Raamat ilmus teatavasti esmakordselt Tallinnas 1944 tolleaegseis oludes suurtrükina, mis müüdi lühikese ajaga jäägitult läbi. Novellid kannavad nime "Kadunud päike", "Uus hingekarjane", "Kurjal ajal", "Jumala linnud", "Kivi mere ääres' ning la linnud", "Kivi mere ääres" ning "Esimene maja". Autor ise nimetab neid juttudeks minevikust. Tegemist ongi lugudega 16. ja 17. sajandist, peaasjalikult rannamiljöös, kus kirjeldatakse juhtumeid kord sõja, kord katku ajast, kord seoses rannaröövigia või muude eriliste olukordade ühenduses. Sündmuste areng on enamasti traagiline või karm, kuid kantud autori poolsest sügavast mõistmisest ja kaasaelamisest. Toodud novellidest on "Kivi mere ääres" dramatiseeritud ja esitatud Rootsi ja Hollandi ringhäälingute poolt. Raamat ilmus Lundis autori sünnipäeva eelõhtul ja esimene eksemplar sellest jõudis kirjaniku lauale täpselt juubelipäeva hommikul.

EKBAUMI "RISTITANTS"

Eesti Kurjanike Kooperatiivil on järgmisena kavas Salme Ekbaumis uus teos "Ristitants", mida võib ka nimetada eesti esimeseks dokumentromaaniks, kuna selle idee ja sündmustik pärineb tegeliku raamidest tõsieluliste tegelastega ja tõeliselt toimunud konfliktide ümber. Autord, kes elab Kanadas, on andnud kirjandusliku läbivalgustuse Kanada eestlastkonda vapustanud konflikti kohta kodumaaga suhtlemise probleemi taustal. Kuna vaatluse keskpunktiks on autori mina-isik, annab see teosele subjektiivse värvingu, kuid loob samal ajal psühholoogiliselt sügavasti läbi tuntud atmosfääri. Teos püüab ühtlasi vaateviisi tõsta kõrgemale must-valgest äärmusmentaliteedist. Raamat ilmub oktoobri-novembri kuude vahetusel.

UNIVERSITAS TARTUENSIS

Teose väljastmine on kirjastuses arenenud kavade kohaselt. Väljastamist teostatakse sisse tulnud tellimiste järjekorras ning senini on suudetud välja saata üks kolmandik ette tellitud arvust. Tööd aeglustab tunduvalt asjaolu, et Rootsi siseriigi tellimised tuleb täita postpakkide saatmise korras, kuna raamat kaalub kaugelt üle kilo, mis on teatavasti trükitööde ülemääraks siseriigis. Ekspideerimises toimub väiksem paus ühenduses . Mälgu juubeliteose "Kadunud päike" ilmumisega, milline saab väljasaatmises eesõiguse, ning sellele järgneb koheselt ülikooli teose täljastmise lõpetamine. Ühenduses esimeste välja läinud saadetistega on kirjastus saanud rohkelt tunnustust avaldavaid kirju tellijailt.

AUG. MÄLGU TÄNU

Minu südamlik tänu kõigile, kes mind mu juubelipäeval kas isikliku külastuse või kirjateelse tervitusega meeles pidasid. Eriti rõõmustas mind kirjanikkonna ühine külastus. Samuti kauged tervitused üle merede, tihti nende poolt, keda ma isiklikult ei tunne. See kõik tegi südame soojaks ning selle päeva eredalt meelejäävaks ja rõõmsaks.

AUGUST MÄLK

Liikumisi läbi raudeesriide

Kodumaa okupatsioonipropaganda teatas, et Rootsis sugulaste juures käisid Eeva ja Peeter Kaseorg, õe juures Liisa Bantsom, venna juures Elvine Tasa, õe juures Rosine Liit, isa juures Heljo Pörk, sugulaste juures Lea Ehs, õe juures Alla Joala, õe juures Olga Randvoog, õe juures Ekaterina Peus, sugulaste juures Aili Agate Kallas, sugulaste juures Leida Kraavik, õe juures Palmi Raik, venna juures Elmire Jalakvenna juures Enno Alter, õe juures Lembit Põld, õe juures Eduard Teorg, venna juures Milvi Kivik, sugulaste juures Erna Iva, sugulaste juures Hillar ja Anu Kaal, poja juures Veera Karell, sugulaste juures Elmi Nõugas, õe juures Arnold ja Erika Therese Relve, sugulaste juures Anna Zhukova, sugulaste juures Regina ja Alice Meri, venna juures Jette Kaal, õe juures Evald Hagos, isa juures Aino Künnapas, sugulaste juures Pilvi Ojamaa, sugulaste juures Melania Puppart, tütre juures Adele Krabu, venna juures Melanie Roode, õe juures Helga Volkova, õe juures Heini Johanna Ende ja venna juures Edgar Kübar.

Ameerikas külastasid oma vanemaid Ilmar ja Ingrid Laan ja Ferdinand Remmelgas. Seoses isa ning abikaasa tshellokunstnik Alfdre Karjuse matusega viibisid Baltimores Erika ja Roland Karjus.

Kanadas viibis venna juures Villo Prümmel ja õe juures Artur Timmermann. Argentiinas oli tütre juures Liisa Mere. Lääne-Saksamaal viibis venna juures Hilja Jalviste. Taanis külastasid sugulasi Dimitri ja Olli Kaljo, õde Karen Maria Lamp, sugulasi Ellen Jürisson, tütart ja õde Anna ja Helga Sinisalu ja tütart Erna Sulgver. Soomes viibisid õe juures Elena ja Andrei Harsia, sugulase matusel Väino Tanvel, sugulaste juures Anna Liske, venna juures Viljam Ivan Leini ja sugulaste juures Niina ja Mati Siitan.

Rootsist sõitsid Heldur Kodumetsale külla sugulased, Kanadast Alide Kuuskmannile ja Maria Kivikasele sugulane, Ameerikast Mari Anne Ringveldile sugulane ja Lääne-Berliinist Elbert Tuganovile sugulane.

Teatrietendus Stockholmis

Laupäeval, 7. novembril kell 19 ja pühapäeval, 8. novembril kell 17 avaneb Stockholmi eestlaskonnal järjekordne võimalus näha ja kuulda eesti algupärast näitekirjandust Södra Teatri mugavates ruumides Mosebacketorgil.

Pinna Stuudio toob lavale kirjanik Arvo Mägi uudiskomöödia "Kihlus" kolmes vaatuses. Lavastus ja dekoratsioonid: Nils Moritz. Kaastegevad: Signe Pinna, Tiina Klement, Leena Oun, Siiri Kuldkepp, Jussi Romot, Roman Väli ja Aleksander Piht.

Pääsmed on eelmüügil Eesti Kultuuri Koondises, Regeringsgatan 24, II, tel. 11 31 16 iga päev esmaspäevast reedeni kella 10 ja 16 vahel. Pensionääridele alandatud hinnad teisele etendusele. Varudes aegsasti pääsmed nendele etendustele, aitate kõigiti kaasa meie eestikeelse teatritegevuse edasikandmisele paguluses. Teretulemast!

Kalju Lepik:

Meie oma lasteaed

Eesti lasteaia heaks toimunud musikalisel pealelõunal Stockholmis Nationalmuseumi kuuldesaalis kandis luuletaja Kalju Lepik ette alljärgneva luulepühenduse eesti lasteiale:

**A ja B ja C ja D.
Enne veel kui koolitee
algab, tuleb lasteaeda
minna, sealgi ringi kaeda.**

**Kes on aias? Kes on aias?
Laps on ringimängu maias**

**Väike käsi väikses käes.
Täie hooga, täies väes
püksid, kleidid, seelikud,
jalad ülemeelikud.
Ringimängus ringi, ringi
siblib tillukesi kingi.**

**Õnetab kui liialt palg,
tantsust, mängust väsind jalg,
lasteaia tädi teab,
Muinasjuttu vestma peab.**

**Muinasjutt on hirmus vahva.
Läbi muinasjutu rahva,
muinasjutu rahva seas,
muinasjutu mütsid peas,
lähevad kõik lapsed reas.
Kõrvad kikkis, silmis sära,
muinasjutu riiki ära
Jaanid, Juhanid ja Malled.**

**Seal on kallid kitsetalled,
kuri hunt ja teised loomad.
Uhked saabastega kassid,
silmad peas kui alustassid.
Kullast lossid, laiad soomaad.
Klaasist mered, piimajõed.
Võõrasema, kurjad õed.
Tuisutaat ja tuuleeit.
Lumehelbel pitsist kleit.**

Mikihiir ja piilupart.

**Kõrvad kikkis kuulab Mart.
Jaan ja Juhan, Piret, Mall
muinasjutu taeva all.**

**Ringimängus ringi, ringi
siblib tillukesi kingi.
Laps on ringimängu maias.
Kes on aias? Kes on aias?**

**Täna teile tubli tere
terve lasteaia pere,
kasvatajad, mudilased,
tillukesed vudilased.**

**kaasa annab eluteele
Tean, et eesti keele, meele
meie oma lasteaed.**

Aktsioon UNO juubelil
Balti inf. koosolek

Tänavu oktoobris täitub 25 aastat Liitunud Rahvaste Organisatsiooni loomisest. Praegu tehakse kibekiireid ettevalmistusi "maailma parlamendi" juubeli tähistamiseks New Yorkis, selle asukohas. Osavõtma sõidab ka Rootsi delegatsioon peaminister Olof Palmega eesotsas.

Kas UNO on õnnestunud neid õilsaid sihte ja eesmärke tenides, mis tema uuel riikidevahelisele organile tema loomisega pandi! Kas inimeste ja rahvaste julgeolek ja rahu on tänapäeval rohkem kindlustatud kui Rahvaste Liidu päevil, enne II Maailmasõda?

Taoliste küsimustega lähenevad juubelile balti ja teiste rahvaste mõtted, kellede iseseisvus ja vabadus seoses viimase sõjaga on hävitatud.

"Kas UNO-l on õnnestunud?" selle küsimuse all teostavad Balti organisatsioonid Rootsis aktuaalse tähelepanujuhtimise UNO-le. Rootsi Eestlaste Esinduse, Eesti Rahvusfondi, Läti Kesknõukogu, Läti Rahvusfondi ning Leedu Ühingu ja eesti ja läti üliõpilaste osavõtul toimub informatsioonikoosolek esmaspäeval, 19. okt. kl. 19.00 Kontserthoone Väikses saalis, Stockholmis.

Informatsioonikoosolekus esinevad kõnedega dotsent Erik Holm, ja fil. kand. Janis Zaltzmanis. Dots. Holm on avalikkusele tuntud oma tasakaalukate ja põhjalike analüüsidega — muuhulgas ka raadiovaldlusest Byttner-Golandi reportaazhi puhul Baltikumi. Lektor Zaltzmanis on läti riigitegelane, kes hiljuti andis objektiivse ülevaate le-Klubis. Informatsioonikoosolekul esitatakse vastuvõtmiseks ka memorandum, adresseeritud Rootsi valitsusele ning kõigile UNO liikmesriikidele.

Informatsioonikoosoleku õnnestumiseks ja balti rahvaste seisukohtade markeerimiseks on vajalik, et mainitud aktsioonist eesti avalikkus arvukalt osa võtab.

I. Lipping VOA juurde

Voice of America, Ameerika Hääle eesti saadete toimetuse uueks liikmeks on kutsutud, nagu EPL kuuleb, nooremapõlve ajaloomagister Imre Lipping, kes eesti kultuuri elus on aktiivselt kaasa löönud.

● Praegu USA-s elunev noorema-põlve kirjanik Elin Toona (praeguse perekonnanimega Gottschalk) viibis koos väikese pojaga külas Londonis oma emal Liki Toonal ja vanaemal, kes on luuletaja Ernst Enno lesk.

● Stockholmi külastas Europareisil mag. Evald Rink abikaasaga.

**MISOMEX AB service ja müügivõrk on globaalse ulatusega.
ERIALA: Täisautomaatsete MULTINEX repeteer-kopeerimismasinate tootmine graafika ja elektroonika tööstusele.**

MISOMEX AB STOCKHOLM - FRUÄNGEN

16 oktober 1970

Partibytare och "soffliggare"

Jan Lindhagen, socialdemokraternas egen sociolog har i partiets tidskrift Aktuellt gjort en valanalys på temat tröst för ett tigerhjärta. Han tycker att socialdemokratin gjorde ganska bra ifrån sig i år.

Belåtenheten kan verka överraskande om man betänker att regeringspartiet drabbades av sitt hittills näst största bakslag mätt i tillbakagång från närmast föregående valtillfälle. Och det är ju så man brukar räkna. Socialdemokraternas andel av rösterna var 4,8 procent lägre än 1968. Det bakslaget överträffas bara av 1966 års, när röstandelen sjönk 5 procentenheter.

Men det finns många sätt att räkna på, och är det normala inte till belåtenhet kan man med litet god vilja hitta ett annat som ger mer uppmuntrande resultat. Lindhagen har sökt och funnit följande glädjeämne: Den socialdemokratiska mobiliseringen i år var så bra att den överträffas bara av 1968 års prestation. På det sättet framstår 1970 års val inte som partiets näst sämsta utan som dess näst bästa!

Det är ungefär som om en ledare för ett topplag efter en förlustmatch som lett till nedflyttning i tabellen skulle säga att hans mannar gjort sin näst bästa prestation under säsongen därför att de bara en gång förut gjort flera mål.

Men motståndarnas mål räknas också. Har de orkat med fler så har de vunnit. Och det förhåller sig ju ändå på det sättet att den demokratiska oppositionen "gick om" regeringspartiet genom att öka sin sammanlagda andel av rösterna med 2,6 procent till 47,6 samtidigt som socialdemokraterna tappade 4,8 och halkade ner till 45,3.

Om Lindhagen föredrar att betrakta det som en framgång så bör man väl inte missunna honom trösten. Men han borde kanske tillfoga: "En sådan seger till och vi är förlorade."

Förklaringen till hans belåtenhet är att han ser valkampen främst som en socialdemokratins kamp mot valskolket bland de egna sympatisörerna. Lyckas partiet mobilisera dessa bra är allting ganska gott. Därför gläder sig Lindhagen stort åt att socialdemokraterna i år lyckades behålla drygt två tredjedelar av de 300 000 väljare som de vann från "soffan" 1968. Medan han tar det med ganska stort lugn att partiet förlorade kanske 150 000 — inte osannolikt ännu fler — av 1968 års röster till de andra partierna.

Det är en besynnerlig värdering. En sympatisör som avstår från att rösta betyder bara minus en röst för partiet i fråga, ingenting mer. Medan en partibytare dessutom ger ett rösttillskott till det parti han eller hon övergår till. Ett antal röstande som övergår från ett parti till ett annat påverkar alltså partiernas inbördes styrkeförhållande mycket mer än samma antal väljare som vandrar till eller från "soffan".

Den senare vandringen kommer för övrigt att avta om röstdeltagandet stabiliserar sig på en hög nivå. Och mycket talar för att den kommer att göra det. Men detta betyder sannolikt inte att förskjutningarna mellan partierna vid valen blir små. Tvärtom kan vi räkna med en ökande rörlighet hos väljarna. Allt fler kommer att rösta vid varje valtillfälle — men avgöra från gång till gång vilket parti de skall stödja.

Debatten

om en sammanslagning av idrottsföreningarna City och IFK i Eskilstuna är livlig. Det är bra. Ju fler som dras in i den desto fler får ett ord med i laget. Särskilt viktigt är det förstås att medlemmarna ges en effektiv chans att säga sitt innan något beslut fattas. De är City och IFK och blir — om de vill — den nya storklubben.

Det är tydligt att de som arbetar för sammanslagningen också har förväntningar på ett förstärkt kommunalt bidrag. Det kan finnas skäl för ett sådant. Men det måste då gå till ändamål av typ administration, träningsverksamhet och ungdomsarbete. Vad som inte kan komma ifråga är att kommunen finansiellt engagerar sig för spelarköp. Avskriv raskt sådana funderingar, i den mån de finns! Ett köpstöd av det slaget kan inte betraktas som en kommunal angelägenhet. Det går inte.

RAKETPRAT

Amerikanska rymdexperter skall besöka ryska kolleger för att utbyta erfarenheter med tanke på samarbete, men frågan är hur mycket man vågar anförtro varandra.

— Nej men så lustigt, den liknar ju precis den raket vi använder därhemma på Cape Kennedy!

• *Pressforum*

En varning

Träindustriarbetarförbundets ordförande Yngve Persson har varnat löntagarorganisationerna för att de med sin lönepolitik riskerar att samhället mer eller mindre övertar deras uppgifter. Han pekade på att stora inkomsthöjningar tas ut i strid mot samhällsekonomin och att lönepolitiken förs på ett låst och fantasilöst sätt, utan känsla för rättvisekrav.

Mot bakgrunden av avtalsrörelsens upptakt ter sig herr Perssons varning både aktuell och befogad, konstaterar Upsala Nya Tidning:

Arne Geijers öppna förklaring att LO kommer med krav som spränger den samhällsekonomiska ramen är ju ett drastiskt uttryck för den lönepolitik som åsyftas. Gentemot sådana krav som framförs "mot bättre vetande" framhåller hr Persson lönestegringarnas betydelse för prishöjningarna och förmodar, säkert med all rätt, att vi med mindre löneökningar skulle kunna nå en lika hög standard och vinna bättre konkurrenskraft på den internationella marknaden.

Den slutsats han drar av dessa överväganden blir att alla löntagare borde ingå i en enda organisation, varvid spänningarna mellan olika kategorier skulle bli mindre och solidariteten större. Det finns emellertid inget som talar för att så skulle bli fallet anser UNT:

En uppriktig vilja att hjälpa fram låglönegrupperna har under senare år uttalats av organisationerna; utvecklingen har dock visat hur svårt det är att även inom en enda organisation bedriva solidarisk lönepolitik. Att organisationerna skulle säga ja till en sammanslagning är för övrigt en orealistisk tanke.

Vad blir då kvar?

Om den fackliga organisationen framställes som helt avhängig det politiska spelet, vad blir då kvar av LO:s egen vikt och betydelse i opinionens ögon, frågar Byggnadsarbetaren i några reflexioner kring det fackliga engagemanget i årets valrörelse:

Frågan bör kunna ställas eftersom det fackliga fältet knappast är så alldeles problemfritt att man kan lämna den sidan därhän. Det vore visserligen en stor överdrift att påstå, att förtroendet för den svenska fackföreningsrörelsen är undergrävt, men den tydligen växande benägenheten bland olika medlemsgrupper att börja operera på egen hand med åsidosättande av stadgar och avtal, är åtminstone symtom på att det kan börja brännas på sina håll. Även om lösningarna delvis kan ligga på det politiska planet har LO också en självständig roll att spela, vilken heller inte bör undanskymmas.

SOVJETISKA flygbolaget Aeroflot har öppnat en flygförbindelse med Vientiane och Hanoi, meddelade den officiella telegrambyrån Tass på onsdagen. Linjen skall trafikeras en gång i veckan. Flygtiden till Hanoi blir 18 timmar. (TT-AFP)

Eskilstuna-Kuriren
[illegible]:e årgången
Chefredaktör och ansvarig utgivare
Hans Schöier
Redaktionschef
Axel Jerlehagen
Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB
Verkst. dir. Roland Åkerlund

Telefonnummer:
016/13 71 60
Växel
måndag—fredag ..... 8—22
lördag ..... 8—12
söndag ..... 15—22
Efter växelns stängning
Huvudred. 13 71 63 13 71 66
13 67 47 11 63 08
Idrottsred. 13 71 64 14 44 09

Felanmälan
betr. tidningsutbärningen i Eskilstuna
Pressbyråns entreprenör 14 57 21
Abonnemangspriser:
Helår ..... 155:—
Termin (4 mån.) ..... 56:—
Månad ..... 15:—
Postgirokonto nr 2 71 86
Postadress:
Box 366, 631 05 Eskilstuna 1
Eskilstuna-Kurirens Tryckeri 1970

INDIVIDEN GÅR ALLTID VIDARE MED SIN EGEN SKAPARFÖRMÅGA

Den nutida psykologin — och biologin — har i stor utsträckning framställt individen som en passiv arvs- och miljöprodukt, hävdar professor John Landquist, som snart kommer ut med en ny bok, vilken i ordningen vet han inte själv vid det här laget.

— Bokens namn är ganska långt: "Tre lundaakademiker och tankar om individens skapande förmåga". Det är ingen tillfällighet att jag fört samman just dessa tre akademiker. De heter Fredrik Böök, Albert Nilsson och Ragnar Josephson och alla tre har i sin vetenskapliga verksamhet framfört principer som överenstämmer med åsikter som jag själv hyser. De har bättre än jag utvecklat och belyst sådana tankar som jag själv umgås med.

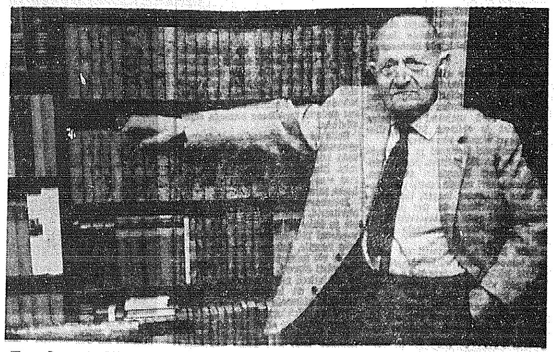

□ — *Den mänskliga varelsen kan endast utvecklas genom umgänge med andra människor. Hon måste ha ständig kontakt, ständigt utbyta tankar, framhåller professor John Landquist.*

● INDIVIDEN I CENTRUM

— Jag kan väl säga att vi alla fyra tagit intryck av varandra. Själv försöker jag hävda individens skapande förmåga. Det är alltid individen det kommer an på, miljön är av underordnad betydelse. Den enskilde är central antingen det gäller dikt eller politik, arv och miljö kommer i andra rummet. Individen är som flygaren. Först flyger han jämns med marken för att plötsligt svinga sig uppåt. I fråga om dikt och konst har individen alltid en skapande — nytänkande — förmåga. Inspirationen är självständigt skapande och alltid oväntad precis som all framtid är "osebar".

Filosof, tänkare, humanist, psykolog är bara några av de epitet man sätter före namnet John Landquist. Han räknar sig till den freudska skolan, har skrivit en lång rad böcker, exempel: ett historiefilosofiskt arbete över Erik Gustaf Geijer, ett stort litteraturhistoriskt verk om Gustaf Fröding, monografier över Ellen Key och vännen Verner von Heidenstam. En lång rad psykologiska och filosofiska frågor har behandlats av honom, liksom Strindberg, Hamsun, Poul Bjerre, Lotten von Kraemer samt filosofiska essayer om själens enhet och pedagogikens historia. Listan är lång, fascinerande och gedigen.

● EN AV DE NIO

När De nios samfund bildades 1913 var John Landquist en självskriven ledamot liksom också Selma Lagerlöf. Han har varit verksam som journalist, har studerat i Heidelberg, Berlin och Paris. Hans mångsidighet är legendarisk. Parallelt med forskning inom psykologin och pedagogiken verkade han som litteraturkritiker och hörde till dem som gärna polemiserade. Redan på 1910-talet gjorde han sig känd som en av Strindbergs varmaste förespråkare. År 1935 fick han professors namn, det gällde psykologin.

John Landquist är en god och ivrig berättare samtidigt som han gärna ger sig tid att lyssna till vad hans medmänniskor har att säga. Hans glada minnen och historier är legio om Strindberg, Söderberg, Wildenvej, Lagerlöf, Levertin och många andra. Han dröjer med ett leende vid något som von Heidenstam yttrade en gång.

"Den fjärran klockklang som finnes i fin poesi".

Den raden kan sättas som motto för John Landquist själv!

— Trots svåra olyckor, all grymhet, all död, alla fruktansvärda återfall har mänskligheten gått framåt, inte tack vare politiken utan därför att individen går vidare, uppfinner saker. Hele kulturen är uppbyggd på den enskildes nytänkande, medan djuren håller sig till upprepningar. Själv försöker jag hävda individens skapande förmåga och ju större bildning desto större möjlighet till initiativ och skapande.

● SYMPATI

— Den mänskliga varelsen kan endast utvecklas genom umgänge med andra människor. Hon måste ha ständig kontakt, ständigt utbyta tankar. "Inkännande", sympati och godhet tillhör livets villkor och medkännande måste alltid gå i positiv riktning. Även om vi gör går alltid tillbaka på oss själva om vi är goda, men människan ställer också upp mål för sig som går utanför hennes liv, sådant som bevaras. Då inskränks egoismen.

John Landquist är definitivt emot tanken att värdet — eller existensen — av det självständiga dikt- eller konstskapandet skulle vara avhängigt av politiska diktaturer och agitatorer. Han vill inte ha dikten och konsten hänvisade till någon bakgård eller såsom slavinnor åt härskande politiska opinioner. I fråga om konst och dikt är det endast individen som har förmågan till skapande nytänkande. (FLT)

BRITA RICHTER

□ *De tre lundaakademikerna: fr v Albert Nilsson, Fredrik Böök och Ragnar Josephson.*

NORSK HISTORIKER I MOSKVA:

"Sovjethistorien förvrängd!"

□ □ Norske historikern Thorolf Rafto ådrog sig vissa ryska kollegers missnöje, när han på en historiekongress i Moskva anklagade ryssarna för historieförfalskning. Men på kvällen efter "förolämpningen" av den ryska regeringen väntade på hans rotellrum ett brev på honom. I det stod: "På många ryska historikers vägnar tackar jag Er för Ert uppriktiga tal om vårt förflutna".

Ledaren för Sovjetunionens historikerförbund, Kostov, rusade till mokrofonen och hojtade med sina lungors fulla kraft: "Ni har förolämpat vår regering". Adressaten var den norske historikern och läraren Thorolf Rafto, som vid den 13:de internationella historikerkongressen i Moskva förklarade att sovjetledarna avsiktligt förvrängt viktiga historiska händelser i sitt land efter kommunismens maktövertagande.

□ **THOROLF RAFTO, lärare i ekonomisk historia vid norska handelshögskolan och själv socialist, betonade att kremlledarna kämpar med ryggen mot väggen. Oppositionen i Sovjetunionen växer sig större och starkare år från år.**

Rafto, en ansedd kännare av östeuropeiska förhållanden, förklarade också inför kongressen att Lenins och Stalins handlande under 20- och 30-talen bidragit till att splittra arbetarrörelsen, att Sovjetunionen under mellankrigstiden inte höll fast vid den kollektiva säkerhetspolitiken och att kremlledarna följaktligen inte kunde få monopol på kampen mot fascismen.

När han "samma kväll som han hade förolämpat ryska regeringen" kom tillbaka till sitt hotellrum, väntade ett brev på honom. I det stod: "På många ryska historikers vägnar tackar jag Er för Ert uppriktiga tal om vårt förflutna." En rysk ikon medföljde brevet.

Rafto sade att många grupper av historiker från östeuropeiska länder i förväg uppmanats att göra sig av med varje historiesyn, som avvek från den officiella.

● Tillrättalagd Lenin

I sina tal sade han att han ansåg det som en förolämpning att inför tiotusentals kännare framställa Lenin på ett så tillrättalagt sätt och beklagade att inte de amerikanska representanterna tog upp debatt om saken. Han sade att de tagits runt på sightseeing och att de nästan fått mutor för att inte yttra något "olämpligt".

Rafto, lärare i ekonomisk historia vid norska handelshögskolan och själv socialist, betonade också att kremlledarna kämpar med ryggen mot väggen. Oppositionen i Sovjetunionen växer sig större och starkare år från år. De intellektuella, varav regeringen har fängslat många, kräver större frihet att uttrycka sina åsikter om de nutida härskarna i Moskva och önskar också impulser västerifrån för att bygga ett modernt sovjetsamhälle.

För att jämna ut de slående sociala olikheterna — på landsbygden är folk lika fattiga som under tsartiden — för att sanera ekonomin och för att utveckla de väldiga resurserna i Sovjetunionen måste politbyrån helt enkelt samarbeta med de intellektuella, inte undertrycka dem. Detta är Kremls dilemma, sade han.

● Kritiskt för judarna

Han anmärkte också att judarnas situation är kritisk i Sovjetunionen. Nära Kijev har judiska kyrkogården helt jämnats med marken och oskattbara konstverk spritts ut i smulor, sade han sedan han besökt platsen.

Han sade också att den underjordiska pressen, den s k Samizdat, blomstrar i Sovjetunionen.

Han berörde också minoritetsproblemen och sade att de 130 olika etniska grupperna antagligen är det allvarligaste hotet mot sovjetregimen.

● Ett liv i skuggan

På väg hem till Norge besökte han Tjeckoslovakien, där han har en mängd vänner och kolleger, varav många avrättats. Han brännmärkte aktionerna mot Alexander Dubceks regim och konstaterade att alla östeuropeiska länder i dag lever i skuggan av ett ständigt hot om rysk intervention. Han betonade också att sådana metoder som slanskyprocessen nu är föråldrade. Man är i dag mera raffinerad. Tusentals ledande tjecker och slovaker ser nu tillbaka på krossade karriärer och existenser som vetenskapsmän, lärare och historiker sedan de av dr Gustav Husaks ortodoxa regim avskedats från sina arbeten, sade han. (FLT-AP)

PETER ARENTZ

Plock bland tidskrifter

■ Balansen mellan människan och miljön försämras för varje dag; mänskligheten tillväxer, dess anspråk tillväxer än mera, naturresurserna krymper, biosfären förbrukas. Naturens kretslopp ligger i våra händer, hittills omedvetet grova och ovarsamma.

(Sven L Jansson i "Ultanesaren")

■ Att gå till gudstjänst, att bedja, att läsa Bibeln innebär att utsätta sig för ett andligt inflytande som kan bli helt avgörande — om man inte förhärdar sig emot det.

(Karin Hartman i "Stridsropet")